

Leksjon 6 – Det frie ord og bilde

Har du sjekket fjesboka i dag?

1 Spørsmål til teksten

Forslag:

- De mener at man blir mer ensom, avhengig og overfladisk.
- De er bekymret for hva folk sier om dem, og hvordan folk i landet blir påvirket av det.
- De kommuniserer med velgerne sine.
- Det er veldig mye informasjon på nettet, og det kan være vanskelig å finne akkurat det man leter etter.
- Fordi hvem som helst kan legge ut informasjon, og saker fremstilles ulikt ut fra hvilken bakgrunn man har.

2 Ordstilling

- Mange er negative til Internett fremdeles. / Mange er fremdeles negative til Internett.
- De er bekymret for hva sosiale medier gjør med oss.
- Noen legger ut mye informasjon om seg selv.
- Spørsmålet er om de bør beskyttes mot seg selv.
- For eksempel bør man være forsiktig med bilder av barna sine.
- Man vet aldri hvem som ser det.
- Slike ting kan lett bli misbrukt.
- Når noe er lagt ut, kan det være vanskelig å ta tilbake.

Norges naturvernforbund mot Statoil

4 Synonymer

a)	å dreie seg om	=	å handle om
b)	å være årsaken til	=	å ha skylda
c)	spesiell, den eneste	=	unik
d)	å være hjemmet til, å være der noe/noen oppholder seg	=	å huse
e)	en mulighet, en egenskap	=	en evne
f)	trang, ikke bred	=	smal
g)	enda mer	=	ytterligere
h)	vanskelig, utfordrende	=	krevende

5 Ubestemt og bestemt form

Ubestemt form	Bestemt form
et av verdens største korallrev	et av de største korallrevene i verden
verdens rikeste land	de rikeste landene i verden / det rikeste landet i verden
et av verdens mest verdifulle havområder	et av de mest verdifulle havområdene i verden
verdens siste robuste torskestamme	den siste robuste torskestammen i verden
ny helhetlig forvaltningsplan	den nye helhetlige forvaltningsplanen
en av initiativets prioriterte oppgaver	en av de prioriterte oppgavene til initiativet
noen av norsk sokkels mest lovende leteområder	noen av de mest lovende leteområdene på norsk sokkel

Media og samfunn

9 Spørsmål til teksten

Forslag:

- Det er retningslinjer som pressen har utarbeidet for sin egen aktivitet.
- Fordi da får han eller hun ofte denne saken igjennom. / For å få oppmerksomhet rundt "sine" saker.

- c) At kun de som er for eller imot en sak får si noe, ikke begge parter. / At bare én side av saken vises fram.
- d) Økonomisk hjelp som Stortinget bevilger mediene etter visse kriterier.
- e) Fordi pressestøtten tildeles etter kriterier som er objektive og uavhengige av hvilket parti som sitter i regjering.
- f) Det må være en redaktør for avisa, under halvparten er reklame og avisa har faste abonnenter til minst halvparten av opplaget.

10 Finn et ord

- a) utarbeide, b) å informere, c) opplever, d) komme til orde, e) en debatt, f) å prioritere, g) nyansert, h) Hvem som helst, i) Formålet, j) legger ... føringer for (på)

12 Velg rett ordklasse

- a) arbeider, arbeidsomme, arbeidet, arbeider
- b) debatter, debattanter, debatterer, debatter
- c) omtaler, omtale
- d) kritisk, kritiserer, kritikken
- e) sensasjon, sensasjonelle
- f) økonomiske, Økonomien, økonomiske
- g) salget, selger, solgte

13 Kryssord

								¹ F	² O	R	M	Å	L
					³ O				M				
		⁴ H	⁵ A	L	V	P	A	R	T	E	N		
			V		E				A				
	⁶ I		I		R			⁷ K	L	A	R	E	R
	N		S		V				E				
	N		E		Å							⁸ D	
	⁹ F	O	R	S	K	J	E	L	L	I	G	E	
	Ø				E							B	
¹⁰ K	R	I	T	E	R	I	E	R		¹¹ P		A	
	E									R		T	
			¹² O	V	E	R	S	K	R	I	F	T	
			B							O			
			J							R			
			E		¹³ E	N	S	I	D	I	G		
			K							T			
			T							E			
¹⁴ M	U	L	I	G	H	E	T			R			
			V							E			

Grammatikk

G1 Modale verb

skal, skal, må/skal, skal, skal

Må, Kan, må/skal, Skal, skal, Kan, kan, Vil, bør/må/skal, Vil, Må, vil, vil/skal, kan/må, kan, Må, må, må (bør)

G3 De ble sittende og snakke

- a) Han ble liggende og sove hele formiddagen.
- b) Hun ble sittende og skrive i flere timer.
- c) Vi ble gående og snakke om endringene på jobben.
- d) Han kommer til å bli stående og vaske opp hele ettermiddagen.

- e) Hun kommer til å bli sittende og lese hele dagen, tipper jeg.
- f) Hun har latt dem bli stående og vente i flere timer.
- g) Vi kan bli sittende og prate litt til, ikke sant?

G4 Vi skal jo til å spise middag

Forslag:

Ikke begynn på et nytt spill nå. Vi skal jo til å gå.
Han begynte å spille selv om vi skulle til å gå.

Jeg orker ikke å gå ut nå! Jeg skal til å legge meg.
Jeg vil ikke gå ut nå, for jeg skal til å legge meg.
Jeg skal egentlig til å legge meg, men jeg blir med ut likevel.
Jeg ble med ut selv om jeg egentlig skulle til å legge meg.

G5 Cecilies hyttetur

tok til å / begynte å, fikk, satte, begynne / ta til å, holde opp

G6 Har du fått gjort det?

- a) Har du fått lest til eksamen?
- b) Får du skrevet brevet?
- c) Jeg fikk ikke kjøpt bildet.
- d) Fikk du handlet på veien hjem?
- e) Jeg fikk lest avisa før jeg gikk.
- f) Hun fikk ikke trent i går.
- g) Vi får nok ikke malt huset i sommer likevel.
- h) Får du undersøkt saken i løpet av dagen?
- i) Har du fått gjort det jeg bad deg om?
- j) Jeg må få snakket med sjefen før hun går.
- k) Vi fikk løst problemet før fristen gikk ut.
- l) Fikk du svart på e-posten min?

Leseforståelse

A: Rett alternativ

1) i gang med, 2) kom til, 3) vedtatt, 4) å drive med, 5) som, 6) fjernsyn, 7) å sørge for, 8) fant sted, 9) å skape balanse, 10) ut, 11) kommet til orde, 12) å slippe til, 13) fordi, 14) snakk om

B: Spørsmål til teksten

Forslag:

- a) I april 1923.
- b) Det var Stortinget som vedtok at kringkasting skulle være et monopol. / De vedtok en lov om nasjonal allmennkringkasting og opprettet NRK.
- c) Gjennom lisens (og noe reklame, men bare sponsorplakater).
- d) Ja, men ikke reklamefilmer, bare sponsorplakater i forbindelse med for eksempel sportssendinger.
- e) Begge kanalene er allmennkringkastere med nasjonalt ansvar.
- f) De var opptatt av at det var de to ulike standpunktene (ja-siden og nei-siden) skulle debatteres, og derfor var det ikke de politiske partiene som kom til orde.

Parsetninger

- 1 legger
- 2 (få) komme til
- 3 bidra
- 4 ulempe
- 5 finne
- 6 i ferd
- 7 gående og lengte

- 8 flere
 9 satte hun
 10 holde
 11 ble vedtatt
 12 sett henne på
 13 pleier jo å / pleier da vanligvis å
 14 var nær
 15 Er det mulig
 16 stiller (ganske) strenge
 17 stille spørsmål
 18 risikoen er
 19 etterlate seg
 20 Likevel fortsatte han / Likevel ble han ved / Likevel holdt han ikke opp med / Likevel sluttet han ikke

Skriftlig produksjon

1 Fra påstand til spørsmål

Påstand	Spørsmål
Media har for mye makt.	Har media for mye makt?
Man kan ikke stole på det man leser i avisa.	Kan man stole på det man leser i avisa?
Sosiale medier gjør folk ensomme.	Gjør sosiale medier folk ensomme?
Barn bør ikke ha fri tilgang til Internett.	Bør barn ha fri tilgang til Internett?
Internett bidrar til en mer demokratisk verden.	Bidrar Internett til en mer demokratisk verden?

Lytteøvinger

L1 – Korte samtaler og meldinger

- Samtale 1: De synes at Katrine er uforsiktig.
 Samtale 2: Kvinnen er oppgitt.
 Samtale 3: I følge avisa er det delte meninger om Lars Vilks.
 Samtale 4: Kvinnen synes mannen legger seg opp i ting han ikke har noe med.
 Samtale 5: Mannen er ikke autorisert bruker.
 Samtale 6: Avisas gratistilbud på nett vil gradvis forsvinne.
 Samtale 7: Kvinnen reagerer på all reklamen i avisa.
 Samtale 8: Kvinnen synes at mannen bør være mer tålmodig.
 Samtale 9: Norske filmer har vært populære på kino det siste året.
 Samtale 10: Kvinnen synes at Tom er gammeldags.
 Samtale 11: Kvinnen må sannsynligvis betale for å opprette en blogg.
 Samtale 12: Kvinnen mener at Pål's nye kjæreste er litt for nysgjerrig.
 Samtale 13: Kvinnen synes det er helt uinteressant.
 Samtale 14: Stian Uthus fikk ikke lov til å fly alene.
 Samtale 15: Mannen mener at pressen har en vanskelig økonomisk situasjon.

L2 – Hvem, hva, hvor?

Samtale A

- Om folks kommentarer på Internett.
- Fordi han synes folk skriver mye dumt på nettet.
- Noen som har kommentert en sak om å motta sosialhjelp.
- Fordi han mener det er provoserende at samer presenteres som dumme.
- Han har lyst til å skrive en kommentar selv.
- Ingenting, han lar være å skrive noe.

- g) De er enige om at folk skriver dumme ting, men de er uenige om hvor vidt det er lurt å si imot (ta til motmæle).

Samtale B

x	Man bør ikke bruke samme passord på flere netjtjenester.
	Det er uproblematisk å oppgi personopplysninger.
x	Mannen har selv opplevd å få en mistenkelig e-post.
x	Mannen mener folk altfor lett lar seg lure.
	Kvinnen mener at det er lett å kjenne igjen e-poster som er svindel.
x	Mannen forklarer hvordan man kan kjenne igjen svindel i e-poster.
	Kvinnen deler mannens oppfatning av at folk er lette å lure.
x	Mannen gir kvinnen to enkle regler å følge når det gjelder nettvett.
x	Hvis man blir bedt om å bekrefte et passord, bør man bli mistenksom.
	Det er vanligvis trygt å følge en hyperlenke i en e-post.
x	Det er viktig å studere hyperlenkens adresse nøye før man eventuelt følger den.

L3 – Veganer og stolt av det

Oppgave A

1) Spørsmål

- 35 år.
- Det er en slags livsholdning. / Som en holdning til livet.
- Klær laget av pels, skinn, ull, dun og silke. / Klær laget av noe fra dyr.
- Å få i seg nok næringsstoffer, særlig noen vitaminer og mineraler.
- Å finne økologisk mat.
- Fordi det er kalde vintre her, og da trenger man ikke å sprøyte avlingene.
- Ja, det gjør de.
- At man må ta vare på jordas ressurser.
- De ansatte lyttet til dem.
- Allergier og trosretninger (religion).
- Hun mente at de ikke tok godt nok vare på dattera.
- De treffer andre som tenker på samme måte. / De føler seg ikke alene. / De er del av et fellesskap.

2) Hva mener Kaja?

x	Veganere bruker ikke produkter laget av dyr.
x	Det er ikke farlig for barn å leve på vegankost.
	Jordas uendelige ressurser er til for å brukes.
x	Veganere er nok mer opptatt av mat enn gjennomsnittet.
x	Norsk jordbruk er for lite økologisk.
	Det er vanskelig å være veganer om vinteren.
	Barn bør få velge om de vil være veganere eller ikke.
x	Barnehagene har blitt flinke til å ta hensyn til barnas ulike behov.
	Alle grønnsaker bør varmebehandles før de spises.

Oppgave B: Referat

Forslag:

I dette intervjuet forteller Kaja Moskenes, som er 35 år, om veganisme. Å være veganer vil si at man ikke spiser mat eller bruker klær som kommer fra dyr. I følge Kaja tar veganere avstand fra undertrykkelse av dyr. Kaja mener videre at veganere tar verdens begrensede ressurser på alvor. Derfor er Kajas barn også veganere fordi Kaja og mannen ønsker å lære barna sine de samme verdiene som de har selv. Hun mener at det er uproblematisk at barn er veganere.

Når man er veganer, må man passe på å få i seg nok av de næringsstoffene som stort sett fins i animalske produkter. Derfor må veganere være ekstra opptatt av hva de spiser, påpeker Kaja, slik at de er sikker på å få i seg nok viktige vitaminer og mineraler. Hun legger også vekt på at variasjon er viktig.

Kaja synes ikke at det er vanskelig å finne vegansk mat, men hun ønsker å bruke mest mulig økologisk mat, og det kan være utfordrende noen ganger. Hun lurer på hvorfor det ikke dyrkes mer økologisk mat i Norge. Slik hun ser det, er det litt ulogisk fordi hun mener klimaet i Norge egner seg godt til økologisk jordbruk.

Kaja Moskenes mener at det er en livsholdning å være veganer, og hun innrømmer at det kan være vanskelig noen ganger. På veganernes nettsamfunn kommer det noen ganger negative innlegg, og selv opplevde hun at en mor i barnehagen truet med å melde henne til barnevernet. Når det gjelder møtet med de ansatte i barnehagen, forteller hun at det var positivt. Kaja Moskenes er også glad for at hun har meldt seg inn i Norsk vegansamfunn. Ved å være medlem der, føler hun seg som en del av et større fellesskap.

Antall ord: 291

L4 – Hvor i verden?

Oppgave A: Send inn løsning

Byen er Istanbul, tidligere Konstantinopel, (i Tyrkia), og ørkenen er Atacama-ørkenen nord i Chile.

Oppgave B: Spørsmål

- a) Vikingene. / De norske vikingene.
- b) Det betyr "den store gården".
- c) I 1930.
- d) Nei. / Nei, hovedstaden i landet heter Ankara.
- e) Fordi det kommer havtåke inn over ørkenen.
- f) Løsning sendes enten på e-post til verden@radio.no eller på SMS til 1987, og programlederne heter Ludvig Stang og Kalle Kvalvik.